

Fonds

Rapport van de Prins Claus Prijzen Commissie juni 2020

De Prins Claus Prijzen

De Prins Claus Prijzen worden toegekend voor uitzonderlijke verdiensten op het gebied van cultuur en ontwikkeling. De prijzen worden jaarlijks uitgereikt aan personen, groepen of organisaties die met hun culturele activiteiten de ontwikkeling in hun land bevorderen.

In overeenstemming met zijn uitgangspunten honoreert het Prins Claus Fonds relevante bijdragen in gebieden waar de middelen of mogelijkheden tot culturele expressie en creatieve productie beperkt zijn en behoud van cultureel erfgoed in het geding is.

Procedure

Het Fonds benadert cultureel deskundigen uit zijn internationale netwerk om kandidaten voor te dragen. Het bureau onderzoekt de aanbevelingen en raadpleegt deskundigen voor een second opinion. De Prins Claus Prijzen Commissie komt twee keer per jaar bijeen om de informatie over de genomineerden te bespreken en brengt vervolgens advies uit aan het bestuur van het Prins Claus Fonds.

Dit jaar worden de Prins Claus Prijzen in december wereldwijd gepresenteerd via internet. Ook worden de prijzen aan de laureaten gepresenteerd in hun eigen land door de Nederlandse ambassadeur aldaar.

Prins Claus Prijzen Commissie 2020

Manuel de Rivero (voorzitter), architect en urbanist, Lima, Peru

Hoor Al Qasimi, conservator en beeldend kunstenaar, Sharjah, emiraat Sharjah

Sandra den Hamer, directeur van Eye Filmmuseum, Amsterdam, Nederland

Amar Kanwar, beeldend kunstenaar en filmmaker, Delhi, India

Neo Muyanga, componist en musicus, Kaapstad, Zuid-Afrika

Fariba Derakhshani is coördinator Prijzen Programma en secretaris Prijzen Commissie.

Informatie 2020

Voor de Prins Claus Prijzen 2020 werden 223 mensen benaderd om kandidaten voor te dragen. Er zijn in totaal 83 aanbevelingen binnengekomen, die door het bureau zijn onderzocht. De Prijzen Commissie heeft tijdens zijn eerste bijeenkomsten op 5 en 6 december 2019 een shortlist van 45 kandidaten opgesteld, waarna extra advies werd ingewonnen van deskundigen en adviseurs. Tijdens de tweede ronde via Zoom op 19-22 mei 2020 heeft de commissie een grondige beoordeling gemaakt van de shortlist-kandidaten. In juni 2020 werden de aanbevelingen voorgelegd aan het bestuur van het Prins Claus Fonds.

Beleid en criteria

F o n d s

Het Prins Claus Fonds huldigt een ruime opvatting van cultuur, waarin een breed scala van artistieke en intellectuele disciplines aan bod komt.

De Prins Claus Prijzen worden toegekend aan kunstenaars en intellectuelen uit waardering voor de buitengewone kwaliteit van hun werk en hun grote verdienste voor de ontwikkeling van hun samenleving.

De prijzen zijn bestemd voor personen, groepen en organisaties die voornamelijk gevestigd zijn in Afrika, Azië, Latijns-Amerika en de Caraïben.

Hoogwaardige kwaliteit is een absolute voorwaarde voor de toekenning van een Prins Claus Prijs. Bij de beoordeling van het werk van de laureaten wordt gekeken naar hun professionele en persoonlijke achtergrond, en wordt bepaald in hoeverre hun werk op cultureel en sociaal gebied een positieve bijdrage levert. De Prins Claus Prijzen zijn een blijk van erkenning voor artistieke en intellectuele kwaliteit, voor experiment en vernieuwing, durf en vasthoudendheid. Met deze prijzen beoogt het Fonds inspirerend leiderschap te stimuleren en de positieve invloed van cultuuruitingen op de maatschappij te vergroten.

Aanbevelingen Prins Claus Prijzen 2020

Grote Prins Claus Prijs 2020

Ibrahim Mahama

Ghana

Beeldende kunsten

Ibrahim Mahama (Tamale, 1987) is beeldend kunstenaar. Hij zet zich actief in voor de verbetering van de sociale omstandigheden. Zijn krachtige kunstwerken richten de aandacht op het onzekere, gecompliceerde bestaan van de bevolking en roepen de maatschappij ter verantwoording.

Mahama behaalde een BFA (2010) en een MFA (2014) op de Kwame Nkrumah University of Science and Technology (KNUST). Als student hield hij zich al bezig met wat hij zou kunnen doen met jutezakken die voor gipsafdrukken werden gebruikt. De zakken waren oorspronkelijk deel van het wereldhandelssysteem en werden eenmalig gebruikt voor de export van luxeartikelen als cacao. Nu komen ze in Ghana terug als afvalproduct en worden ze hergebruikt om goederen te vervoeren, spullen in te bewaren of als onderlaag voor bedden, meubels, enz. De zakken hebben grote waarde voor kansarme gemeenschappen en gaan door honderden handen. Ze getuigen van het leven van de mensen door de vele tekenen van gebruik en bezit: bedrijfslogo's, handgeschreven namen en adressen, resten van steenkool, rijst, vet en zweet, schadeplekken, versieringen, reparaties. Mahama verwerkte oude zakken en ander soortgelijk geïmpregneerd materiaal in enorme installaties op belangrijke plekken in de openbare ruimte, en in beeldhouwwerken en muurdecoraties.

Out of Bounds (2015) is een installatie in een lange gang aan de rand van de grote expositieruimte op de Biennale in Venetië. De hoge wanden zijn behangen met slordig aan

F o n d s

elkaar genaaid zakken, waardoor je een lange, aangrijpende wandeling maakt door een geschiedenis van uitsluiting en armoede. Tijdens de economische crisis tussen Griekenland en Duitsland/EU, presenteerde Mahama *Check Point 1901-2030*, een historische stadspoort in Kassel, ingepakt in zakken die aan elkaar waren genaaid door Grieken op het Syntagmaplein in Athene. In *Grain of Wheat 1918-1945*, een naargeestige rij gedeukte veldbrancards uit de Tweede Wereldoorlog met herinneringen aan mensenlevens tussen de plooiën van het canvas, roept beelden op van oude en nog steeds voorkomende noodsituaties. In 2019 verving Mahama de landenvlaggen van de VN rond de ijsbaan in Rockefeller Center door vijftig vlaggen van jute en kale vlaggenstokken.

In Ghana stelt het werk van Mahama het falen van de overheid aan de kaak wat betreft de uitvoering van de verwachtingen en plannen na de afhankelijkheid, het opzetten van een infrastructuur en de niet nagekomen belofte om de bevolking kansen te bieden en van basisbehoeften te voorzien. In zijn langlopende serie *Occupations* maakt hij gebruik van enorme bundels zakken om aandacht te vragen voor vastgelopen industriële projecten, vervallen wooncomplexen en zieltogende openbare instituten, waaronder universiteitsgebouwen, kerken en het nationale theater en museum. In *Exchange/Exchanger* pakte hij 22 gebouwen in Accra in, waarmee hij het verval na de onafhankelijkheid in kaart bracht. De dagelijkse strijd om te overleven in de straten van de stad is het onderwerp van *Non-Orientable Nkansa* (2017), een assemblage van honderden versleten schoenmakerskistjes, gemaakt van afvalhout en door de eigenaren liefdevol versierd met persoonlijke details.

De waarde van menselijke arbeid staat centraal in Mahama's werk en is van belang bij de uitvoering. Hij werkt samen met honderden mensen uit alle lagen van de bevolking om materialen te verzamelen en te assembleren, om mogelijkheden te bespreken en directe input te genereren. *Parliament of Ghosts* (2019), een installatie van verzamelde overblijfselen van de afgedankte spoorweginfrastructuur, bevat de namen en foto's van de getatoeëerde armen van de mensen die aan de productie hebben meegewerkt.

Ibrahim Mahama wil in Ghana blijven wonen om ervoor te zorgen dat Arikanen kunnen profiteren van kunst en ideeën, zodat kunstwerken niet alleen naar het buitenland worden geëxporteerd. Met eigen middelen heeft hij het Savannah Centre for Contemporary Art opgericht, een vrij toegankelijk, door kunstenaars gerund, non-profit centrum voor culturele evenementen, waar dagelijks honderden studenten naartoe komen om deel te nemen aan workshops, om de bibliotheek te gebruiken of filmvoorstellingen bij te wonen.

Mahama verspreidt zijn ideeën in lokale fora en werkt samen met de sectie schilderen en beeldhouwkunst van KNUST om werken van opkomende en gevestigde kunstenaars te documenteren en te exposeren, en om geld te schenken voor materialen en bibliotheekboeken.

Ibrahim Mahama wordt geëerd vanwege zijn originele, emotioneel aangrijpende en intellectueel uitdagende kunstwerken, die zowel lokaal als internationaal weerklank vinden door inzichten te veranderen en gevestigde systemen te bekritisieren. Dankzij zijn vernieuwende forensische aanpak van materialen wordt het leven en de betekenis ervan hersteld en zichtbaar gemaakt. Hij creëert een visuele verstoring van de geschiedenis en de politiek van de openbare ruimte en structuren, en ondermijnt de hiërarchie van arrogantie

F o n d s

en privileges. Via zijn geëngageerde beelden levert hij kritiek op de wereldhandel, de uitbuiting van arbeid en de verdeling van rijkdom. Met zijn energie, gulheid en sterke sociale betrokkenheid biedt hij anderen kansen en steun, vooral de minder bevoorrechte en jongere generaties. Door het collectivistische potentieel van de kunstproductie te verkennen en uit te breiden combineert hij het fysieke werk van zijn medewerkers met creatieve dialoog en directe inbreng, en scheidt tevens werkgelegenheid en de mogelijkheid tot persoonlijke ontwikkeling. Met zijn visionaire bijdragen blaast hij de cultuur in Ghana nieuw leven in, verbetert de infrastructuur en bevordert onderzoek, onderwijs en evenementen in het diverse culturele veld.

Ibrahim Mahama wordt geëerd omdat hij de mensen bewust maakt van onrechtvaardigheden en mislukkingen en aandringt op de noodzaak om verantwoordelijkheid te nemen. En omdat hij een voortrekkersrol vervult om het leven van de mensen te verbeteren door middel van zijn kunstwerken en activiteiten.

Prins Claus Prijzen 2020

Açık Radyo

Turkije

Media/journalistiek

Açık Radyo (Istanbul, 1955) is een onafhankelijke publieke radio-omroep die fundamentele vrijheid en een pluralistische democratie hoog in het vaandel heeft staan. In overeenstemming met zijn naam, die in vertaling 'Open radio' luidt, spoort het de luisteraars aan tot actieve deelname in de opzet en de programma's. De omroep bestaat uit een collectief van ruim vijftig trustees en wordt voornamelijk gefinancierd door giften van luisteraars. Bijna alle medewerkers zijn vrijwilliger. Maar liefst 1090 programmamakers uit 21 landen en 20.000 lokale en internationale gastsprekers hebben bijgedragen aan de voortreffelijke uitzendingen van Açık Radyo.

De omroep is opgericht door Omer Madra, oud-docent internationaal recht en mensenrechten, en de uitzendingen begonnen vlak na de wettelijke hervormingen in 1993, waardoor publieke omroepen mogelijk werden gemaakt. De verhelderende interviews en kritische discussies worden op respectvolle en humanistische wijze gevoerd. Deelname van luisteraars wordt actief aangemoedigd en humor wordt ingezet om empathie te kweken en een breder draagvlak voor discussie te creëren. 'Open Krant', een van de populairste programma's, biedt diepteanalyses over actuele gebeurtenissen met als doel het ware, achterliggende verhaal te ontsluiten en te begrijpen. Via programmamakers over de hele wereld worden er buitenlandse reportages en ooggetuigenverslagen voorgelezen en vergeleken met de lokale verslaggeving van diezelfde gebeurtenissen. De omroep houdt de Turkse en internationale media scherp in de gaten. In de kritische serie 'Mediagesprekken' worden allerlei aspecten onder de loep genomen: journalistieke ethiek, de rol van reclame,

F o n d s

bepkeringen van persvrijheid en vrijheid van informatie, en het functioneren van de overheid. Milieukwesties staan ook hoog op de agenda van Açık Radyo, met een wekelijks 'Groen Bulletin', waar deskundigen en lokale activisten aan meewerken.

Met zijn non-nationalistische aanpak levert de omroep informatie en debat over elk denkbaar onderwerp van publiek belang. Uitgaande van diversiteit en sociale gelijkheid worden mensen met een verschillende achtergrond geïnterviewd: opinieleiders, burgers, woordvoerders van burger- en rechtenorganisaties, ngo's en publieke instellingen, academici en politici, met onderwerpen als censuur, Turkije en de EU, burgerverantwoordelijkheid, de Armeens-Turkse betrekkingen en de mensenrechtensituatie in Turkije. De omroep heeft programma's gemaakt over de paraatheid bij rampen en heeft vaak gediend als cruciaal platform in noodsituaties. Na de aardbeving in 1999 in Turkije, waar duizenden mensen bij omkwamen, veranderde de omroep onmiddellijk in een communicatiecentrum en in het coronascenario in 2020 is het een bron van informatie, steun en inspiratie geweest.

De 24-uurs uitzendingen van Açık Radyo omvatten een breed scala aan culturele programma's die alle mogelijke artistieke gebieden bestrijken, trends op lokaal, regionaal en internationaal niveau, culturele diversiteit, geschiedenis en erfgoed, en ook controversiële kwesties als de voortgaande 'gentrificatie' van Istanbul. Ze maken podcasts, onderhouden een openbaar archief van uitgezonden programma's en hebben een grote rol gespeeld bij de publicatie van vijftien boeken, waaronder de vertaling van de allereerste beeldroman ter wereld over klimaatverandering. De omroep biedt een uniek lokaal platform voor kunstenaars, cultureel ondernemers en academici om hun werk aan de man te brengen, zodat er een breder publiek ontstaat voor kunst en cultuur. Met zijn rebelse karakter, intellectualisme en levenslust is Açık Radyo heel populair: ze zenden uit over heel Istanbul en via internet en bedienen wekelijks zo'n 120.000 luisteraars, onder wie hooggeplaatste politici. Ze hebben de aanzet gegeven tot de oprichting van andere, door luisteraars ondersteunde publieke omroepen en helpen hen met technische expertise en effectieve uitvoering.

Açık Radyo wordt geëerd voor zijn zeer informatieve, onderhoudende en inspirerende programma's, waarin controversiële kwesties, tegengestelde meningen en eerlijke en kritische analyses aan de orde komen. Ze koesteren de principes van de pluralistische democratie, de rechtsstaat, de universele rechten van de mens en fundamentele vrijheid. Ze vertegenwoordigen, dienen en versterken de gemeenschap en de maatschappij door ruimte te bieden voor dialoog en gedachtewisseling, waarin alternatieve en gemarginaliseerde meningen van de minderheid gehoord kunnen worden. Ze houden strikt vast aan journalistieke integriteit en ethiek in een tijd van 'fake news' en misleidende media. Ze laten duidelijk zien dat ook in het hedendaagse digitale landschap radio nog steeds een populair en effectief medium is om sociale en politieke verandering te bewerkstelligen. Ze benadrukken dat openstaan voor verschillende perspectieven en respect voor afwijkende ideeën de enige levensvatbare basis is voor ware democratie.

Açık Radyo wordt geëerd voor de opmerkelijke veerkracht waarmee zij hun baanbrekende werk verrichten om een vrije, open stem in een complexe context te laten horen en tevens voorzien in een model voor duurzame, onafhankelijke media.

F o n d s

Diamantina Arcoiris

Colombia

Design

Diamantina Arcoiris (Bogotá, 1981) is modeontwerpster. Zij heeft haar passie en vaardigheden tot middel gemaakt om anderen te helpen. Diamantina is bekend om haar punk creaties onder de merknaam Aerodinamic, en had ruim tien jaar een succesvolle modezaak in de welvarende wijk Chaperino. Vier jaar geleden veranderde haar leven radicaal toen het lichaam van haar broer Camilo werd gevonden. Hij was in 2007 vermoord en zijn lichaam werd al negen jaar vermist. Hij was een van de vijfduizend jonge mensen die verdwenen tijdens operatie 'Falsos Positivos', waarbij het Colombiaanse leger kwetsbare burgers rekruteerde (zoals daklozen en drugsverslaafden als Camilo), hen vermoordde en ze aankleedde als 'guerilleros', zodat het leek of het leger aan de winnende hand was. Vanaf dat moment is Diamantina een drastisch andere weg in geslagen. Ze ging naar ontwenningsklinieken om les te geven en haar vaardigheden te delen, vooral in de borduurkunst, als een vorm van therapie om mensen met elkaar te verbinden, haar verdriet te delen en via de kunst met elkaar in gesprek te raken. Daarna ging ze naar Barrio Santa Fé, een ruige wijk waar armoede, drugs en criminaliteit welig tieren, en vestigde daar in de loop van de tijd de Fundación Rediseñandonos (Stichting Herontwerp jezelf.)

Met haar oude bestelbus als café en atelier ging Diamantina eens per week na 11 uur 's avonds de wijk in, wanneer het merendeel van de daklozen en drugsverslaafden op straat waren. Ze vroeg hen mee te doen met haar borduurworkshop, waar ze samen konden komen en hun verhaal kwijt konden. Het werd een veilige haven, waar niets werd gevraagd behalve respect, kameraadschap, creativiteit en vrolijkheid. Vanwege de grote toeloop verhuisde de workshop van de bus naar de voortuin van haar huis. Daarna stelde ze haar atelier open voor mensen die op andere tijden wilden komen en stelde haar huis open voor mensen die een maaltijd, een bad, kleren of een slaapplek nodig hadden. De borduurwerken die door de jonge dakloze drugsverslaafden en inheemse daklozen gemaakt werden, verwerkte Diamantina in haar ontwerpen van Aerodinamic, waardoor het merk een transformatie onderging. Door de succesvolle verkoop van de kleren werd het werk van de makers erkend en te gelde gemaakt, zodat hun een alternatief werd geboden, een manier om sneller te rehabiliteren. Sommigen wonen nu in het huis om op een organischer en vrijere manier nog verder te leren en creëren. Eén avond in de week gaan ze de straat op om nieuwe mensen te werven voor het project.

Diamantina vraagt vrienden om als ambassadeur op te treden, geld in te zamelen en reclame te maken voor het werk van de stichting. Ze heeft mensen uit de modewereld in Bogotá gestimuleerd om deel te nemen aan evenementen met de bewoners van Santa Fé en de stichting wordt nu door de Colombiaanse mode-industrie erkend voor de revolutionaire en duurzame manier om mode te maken. Tijdens de coronacrisis zijn 22 leden in quarantaine gegaan in het huis en hebben een nieuwe collectie ontworpen. De stichting heeft het in die moeilijke tijd overleefd dankzij oude en nieuwe klanten van Aerodinamic en giften.

F o n d s

Diamantina Arcoiris wordt geëerd omdat zij haar leven radicaal heeft omgegooid om zich te richten op de zorg en het respect voor anderen. Met haar vernieuwende inzichten heeft zij een manier gevonden om vaardigheden te onderwijzen en kennis en middelen te delen, een manier die gebaseerd is op sociale gelijkheid en vorm geeft aan het recht op culturele expressie. Ze heeft een veilige, warme gemeenschap gecreëerd en activiteiten opgezet waarmee minderbedeelde mensen alternatieve mogelijkheden krijgen die hun leven kan veranderen. Ze laat duidelijk zien dat cultuur een universele behoefte is met een enorm potentieel dat betekenis geeft aan iemands leven en voorziet in praktische steun. Haar eclectische en uitmuntende mode-ontwerpen putten uit het rijke multi-etnische en multiculturele erfgoed van Colombia. Zij benadrukt de noodzaak om de samenleving te herinrichten, waarin er respect is voor alle mensen en er een grotere inspanning wordt geleverd om diegenen die door het huidige systeem buiten de boot vallen te steunen. Ze toont de kracht van de kunst om levens te veranderen en laat zien dat handwerk met aandacht voor detail, met geduld en zorg, mentaal en emotioneel een helend effect heeft. Ruimhartig zet ze zich in om mensen te inspireren en een stem te geven, zodat hun eigenwaarde wordt vergroot en ze hun leven opnieuw kunnen inrichten. Diamantina Arcoiris wordt geëerd omdat zij als lichtend voorbeeld nieuwe mogelijkheden verkent om de huidige wereld inclusiever en collectiever te maken.

Fendika Cultural Center

Ethiopië

Muziek, performance/ cultuur & ontwikkeling

Fendika Cultural Center (Addis Abeba, 2016) is een creatieve hotspot voor de Ethiopische cultuur, waar niet alleen geëxperimenteerd wordt met hedendaagse performance, maar ook traditionele uitingvormen nieuw leven wordt ingeblazen.

Oorspronkelijk was Fendika een *Azmari Bet* (*Azmari Huis*), waar mensen samenkamen om te luisteren naar balladen van de *azmari*, Ethiopische dichters/zangers/muzikanten, die op unieke lokale instrumenten spelen en al improviserend gedichten en verhalen voordragen die vaak humoristisch of satirisch zijn. In de jaren '90 van de vorige eeuw waren er veel van die ruimtes in Kazanchis, een wijk in het centrum van Addis Abeba, maar wegens de internationalisering van de stad werd Kazanchis bestemd voor hoogbouw en is Fendika nu het enige lokale muziekpodium in de wijk. Melaku Belay is eigenaar en bedrijfsleider. Als tiener deed hij allerlei klusjes bij Fendika en sliep zeven jaar onder de bar tijdens zijn opleiding tot danser, choreograaf en muzikant. Geleidelijk aan kreeg hij internationale erkenning voor zijn kunst en in 2008 werd hij beheerder van Fendika. Via crowdfunding slaagde hij erin een 100-jarige huurovereenkomst op het pand af te sluiten om het voortbestaan ervan te garanderen. Terwijl soortgelijke lage huisjes, met hun iconische felgekleurde golfplaten, worden afgebroken en bewoners gedwongen worden te verhuizen, heeft het Fendika Cultural Center, dat in 2016 feestelijk werd geopend, zijn authentieke lokale karakter behouden en zijn activiteiten uitgebreid.

F o n d s

Naast optredens van *azmari* omvat de line-up gevierde lokale sterren zoals de Negarit Ethio-Jazz Band, Kayn Lab of Ethicolour, maar ook veelbelovende nieuwe groepen en individuele artiesten. Hiphop, rap, jazz en blues vermengen zich met Ethiopische klanken en ritmes uit verschillende regio's en periodes. De muziek varieert van rockgitaren, elektronische techno of traditionele instrumenten tot een tribale dans of een lokale versie van een hit uit de jaren '70, en aan het eind van de avond doet het hele publiek vaak mee met de 'schouderdans'. De bar is druk bezet en serveert onder andere de traditionele *tej*, en het restaurant biedt een eclectisch menu.

Beeldende kunst is te zien in de galerie van Fendika, die ook gratis expositieruimte biedt aan opkomende kunstenaars. 'Poëzie op Zaterdag' is een maandelijkse openpodiumsessie, waarin de vele lokale talen, mondelinge tradities en experimenten worden belicht. Niet alleen zijn er symposia en lezingen, maar ook repetitieruimtes, lessen en workshops. Jonge dansers en muzikanten uit landelijke gebieden worden uitgenodigd om te oefenen en op te treden. Degenen die deel gaan uitmaken van Fendika's gemeenschap worden naar school gestuurd en, net als Melaku, doen velen in het begin allerlei klusjes terwijl ze hun kunst ontwikkelen. Verschillende dansers en muzikanten die bij Fendika zijn begonnen hebben nu hun eigen club of carrière in de muziek.

Fendika verbindt internationale artiesten met lokale stemmen en een breed publiek. Het werkt ook samen met lokale culturele groepen en instellingen om activiteiten te organiseren, bijvoorbeeld het Addis Video Art Festival. Het is een unieke ontmoetingsplaats voor creatieve mensen en een centrum van vooruitstrevend denken over de culturele ontwikkeling in Ethiopië.

Fendika Cultural Center wordt geëerd voor zijn inspirerende visie op een levendige en veelgelaagde Ethiopische identiteit en een voortdurend evoluerende Ethiopische cultuur. Het centrum biedt een toegankelijke en populaire gemeenschapsruimte, vergroot de zichtbaarheid van kunstenaars en bereikt een breed publiek buiten de elitaire enclaves. Op creatieve wijze versterkt het inheemse vormen, instrumenten en stijlen, en brengt artiesten met diverse invloeden samen om het experiment te stimuleren en al improviserend het inheemse met het hedendaagse te vermengen. Het zet zich ten volle in als springplank voor jonge generaties door het aanbieden van training, begeleiding, praktische ondersteuning en mogelijkheden om hun ideeën en talenten te ontwikkelen. Het is actief in de bevordering van de vrijheid van culturele expressie en biedt een open alternatief platform voor het kunstdiscours in een complexe context. Het erkent het belang van cultuur in de stad en bedenkt intelligente strategieën om de commercialisering en gentrificatie te overleven. Het slaat bruggen tussen generaties, tussen het traditionele en het hedendaagse, tussen de stad en het platteland, tussen verschillende etniciteiten en culturen, tussen Ethiopië en de rest van de wereld. Het Fendika Cultural Center wordt geëerd omdat het op zoek gaat naar nieuwe vormen om de wereld van vandaag inclusiever en collectiever te maken.

F o n d s

Tunakaimanu Fielakepa

Tonga

Cultureel erfgoed

Tunakaimanu Fielakepa (1936) is een expert op het gebied van *koloa*, de unieke textielkunst van Tongaanse vrouwen, en is actief betrokken bij het behoud van het Tongaanse culturele erfgoed. Met haar brede spectrum aan kennis zorgt ze ervoor dat de traditionele technieken en praktijken onder hedendaagse gemeenschappen in de Stille Oceaan worden voortgezet en nieuw leven wordt ingeblazen.

Koloa is een oud ambacht dat doordrongen is van een complexe sociaal-politieke lading. De doeken zijn een uiting van vrouwelijke rijkdom en zelfontplooiing. Sommige worden regelmatig gebruikt. Andere, van fijn gevlochten boombast met ingewikkelde symbolische patronen, worden bewaard voor ceremoniële gelegenheden, belangrijke gebeurtenissen zoals geboorte en dood, en worden van generatie op generatie doorgegeven. Ze zijn diep geïntegreerd in de sociale relaties van de gemeenschappen. Elk ontwerp, *kupesi*, heeft een speciale waarde en betekenis. Een van de mooiste *kupesi* weerspiegelt de voetafdrukken van de Tuli-vogel en staat voor de noodzaak om altijd bezig te blijven. Een ontwerp gebaseerd op de prachtige boomvaren prijst het wonder van de schepping. Andere doeken herinneren aan speciale gebeurtenissen, zoals de komst van het christendom of Tongaanse schenkingen aan het Verenigd Koninkrijk om tijdens de Tweede Wereldoorlog gevechtsvliegtuigen te kunnen aanschaffen. Er wordt nog steeds onderzoek gedaan naar de oorsprong en de betekenis van sommige ontwerpen.

Lady Fielakepa maakte al vroeg kennis met de boombastkunst door toe te kijken terwijl haar grootmoeder met een groep vrouwen *ngatu* maakte. Pas in 1959, toen ze al getrouwd was, leerde ze over deze kunstvorm van vrouwen die hem beoefenen, en ontdekte ze tijdens haar reizen langs de eilanden variaties in techniek, interpretatie en sociale gewoonten in de verschillende gemeenschappen. Haar diepgaande kennis ligt ten grondslag aan haar betrokkenheid bij *koloa* als bron van sociale kracht en culturele soevereiniteit.

Als een van de eerste Tongaanse vrouwen die westers onderwijs genoot, heeft Lady Fielakepa door haar lange carrière als lerares (1958-74) en als Education Administrator en Senior Chief Education Officer (1975-98) de twee systemen zorgvuldig in evenwicht gebracht. Ze was voorzitter van Village Committees (Dorpscomité's, 1996-2010), voorzitter van de Tonga National Handicraft Association (Nationale Ambachtsorganisatie, 2009-12) en technisch adviseur van de National Council of Women (Nationale Vrouwenraad, 1996-2013). Daarna was ze cultureel expert bij de Nationale Vrouwenraad en het Langafonua Centrum voor vrouwelijke gebruikskunst (1953 – heden). Het centrum organiseert workshops en schoolbezoeken en heeft ook een galerie en een winkel, waar diverse handgemaakte objecten worden verkocht, een bron van inkomsten voor vrouwen en gemeenschappen.

Lady Fielakepa heeft internationale reizen gemaakt om de Tongaanse textielkunst en ambachten onder de aandacht te brengen. In 2019 was ze conservator van 'Koloa: Women,

F o n d s

Art and Textiles', een tentoonstelling van historische en hedendaagse koloa, die vraagtekens zette bij de hardnekkige categorisering van inheemse kunstwerken als 'toegepaste kunst', lees: van mindere waarde. De tentoonstelling opende in de galerie in Langafonua en reisde naar Hongkong, waar hij werd uitgebreid met boombastdoeken uit andere delen van de wereld en met hedendaags werk van vrouwelijke kunstenaars die werkzaam zijn binnen de esthetiek van de regio van de Stille Oceaan. Het onderzoek van Lady Fielakepa is opgenomen in de anthologie uit 2014 van UNESCO: *Traditional Knowledge and Wisdom: Themes from the Pacific Islands* (Traditionele kennis en wijsheid: thema's van de eilanden in de Stille Oceaan), evenals de gerenommeerde publicatie *Tapa: From Tree Bark tot Cloth: An ancient Art of Oceania, from Southeast Asia to Eastern Polynesia* (Tapa: van boombast tot doek: een oude kunstvorm in Oceanië, van Zuidoost-Azië tot Oost-Polynesië).

Tunakaimanu Fielakepa wordt geëerd voor haar grote bijdrage aan het voortbestaan van de vrouwelijke textielkunst, die laat zien dat koloa een levende cultuuruiting is en een integraal onderdeel van de Tongaanse cultuur. Ze heeft de kennis over koloa vergroot door middel van onderzoek en documentatie, waardoor het behoud van dit unieke culturele erfgoed voor toekomstige generaties is gewaarborgd. Ze streeft naar excellentie en legt de nadruk op het gebruik van traditionele materialen en technieken om de diepe betekenissen en symbolische waarde van de rijke esthetische geschiedenis van koloa over te brengen. Ze toont aan hoe belangrijk vrouwen als makers van koloa voor de samenleving zijn en geeft steun en middelen aan vrouwengroepen en -netwerken. In haar rol als leerkracht versterkt ze de Tongaanse culturele identiteit door haar kennis van inheemse waarden te delen met de jongere generaties. Ze spant zich in voor het behoud van de rijke traditionele Tongaanse cultuur, strijdt tegen de koloniale erfenis die inheemse kunstvormen devalueerde en verzet zich tegen de globalisering en neokolonisatie door een commerciële internationale bedrijfscultuur.

Tunakaimanu Fielakepa wordt geëerd omdat ze ijvert voor een beter begrip van de culturen in de Stille Oceaan en dat doet door expertise en advies te geven aan zowel lokale als mondiale erfgoedgroepen, en instellingen en academici adviseert over hun onderzoek en collecties.

F o n d s

m7Red

Argentinië

Architectuur

m7red (Buenos Aires, 2005) is een onafhankelijk activistennetwerk dat mensen in staat stelt om met veranderingen en ontwikkelingen in de openbare ruimte om te gaan. Het netwerk maakte oorspronkelijk deel uit van een conventionele bouwpraktijk, en werd opgericht door Mauricio Corbalan en Pio Torroja, oud-docenten aan de Faculteit voor Architectuur, Ontwerp en Stedenbouw aan de universiteit van Buenos Aires.

m7red werkt nauw samen met burgers, met name met gemarginaliseerde groepen die onevenredig veel last hebben van onrechtvaardigheid in de publieke ruimte. Hun activiteiten omvatten fora, zoals Chat Theater (2007), een reeks openbare gesprekken over onderwerpen als burgerschap, immigratie en de rol van nieuwe media, en het bedenken van scenario's waarin de deelnemers hun eigen politie, gezondheidszorg of valuta opzetten. Ze maken grafieken om de verschillende aspecten van een probleem te illustreren en creëren interactieve simulaties om beter begrip te kweken. Met de nadruk op directe participatie, rollenspel en effectieve communicatie bedenken ze middelen waarmee de deelnemers een situatie virtueel kunnen ervaren. Zo is 'Inundacion! inesperadas posibilidades urbanas para Buenos Aires!' ('Overstroming! onverwachte mogelijkheden voor de stadsplanning in Buenos Aires!'), een bordspel dat spelers in een acute ramp plaatst. Iedereen, van inwoners en gemeenschapsleiders tot gemeentelijke overheden, lokale bedrijven, ngo's en maatschappelijke instanties, kan verschillende reacties uitproberen, veranderende rollen en verantwoordelijkheden verkennen en mogelijke acties voorstellen.

Twee lopende projecten hebben betrekking op conflicten bij de schaliegasafzetting in Vaca Muerta, het voorouderlijk land van de Mapuche-gemeenschappen, en op de glyfosaatvervuiling in de Argentijnse pampa's. In beide kwesties heeft m7red zowel relaties opgebouwd met alle betrokken personen en instellingen als ook strategische samenwerking georganiseerd met diverse deskundigen. Ook werden de verschillende aspecten van de situatie vastgesteld en de doelstellingen en benaderingen van de verschillende belanghebbenden onderzocht. Vervolgens werden er multidimensionale kaarten gemaakt om de gegevens van de specifieke situaties, locaties en context bijeen te voegen en inzichtelijk te maken, en de machtsverhoudingen, gevestigde belangen, politieke druk en sociaal belangrijke kwesties aan te tonen. Deze kaarten leggen de kwalijke gevolgen bloot en bieden ook mogelijkheden tot verzet en mogelijke uitkomsten voor de getroffen bevolkingsgroepen.

De publicatie *Mil cuencas* ('Duizend stroomgebieden') geeft inzicht in de talrijke projecten over de interactie tussen burgers, ecologie en politiek in waterscheidingen, met inbegrip van de samenwerking met lokale groeperingen en ngo's om de effecten van het sterk vervuilde stroomgebied van de Riachuelo in Buenos Aires te controleren en aan te pakken.

In 2015, toen de rechten van orang-oetan Sandra als 'niet-menselijke persoon' wettelijk werden erkend, werkte m7red samen met Forensic Architecture om de manier waarop het stadsbestuur zijn relatie met professionele architecturale instanties en media tot

F o n d s

wapen maakte, in kaart te brengen en aan de kaak te stellen en hun beslissing om de dierentuin van Buenos Aires te sluiten tegen te houden. In *Sandra Persona No Humana* ('Sandra, een niet-menselijke persoon') zet m7red vragen bij de daaruit volgende ethische crisis met betrekking tot de ruimtelijke rechten van dieren en de enorme humane toe-eigening van niet-humaan grondgebied.

m7red wordt geëerd omdat zij buiten de geijkte kaders denken en scherpe analyses en gedurfde perspectieven bieden, die vragen om verandering in de processen van publieke besluitvorming. Ze maken mensen mondiger, zodat ze beter kunnen onderhandelen over hun eigen problemen en kunnen opkomen voor hun rechten in de openbare ruimte. Ze brengen architectonische technologieën over naar verschillende disciplines en bedenken middelen

waardoor de mensen meer inzicht krijgen in de vele, vaak verborgen aspecten van de steeds complexere situaties van vandaag de dag. Ze zetten zich langdurig in voor de samenwerking met ondervertegenwoordigde gemeenschappen in en rond Buenos Aires en La Plata, met name om te visualiseren en bloot te leggen hoe zij worden beïnvloed door verschillende publieke ontwikkelingen. Ze dragen bij aan de bewustwording van de 'architectuur' van hedendaagse sociale en economische systemen: de verborgen fundamenten, ingewikkelde toegangsmiddelen en 'structuren', waardoor sommigen worden beschermd maar anderen genegeerd. Ze benadrukken het belang van werkelijk democratische communicatie tussen verschillende groepen in een conflictsituatie. Ze laten de voordelen zien van een multidisciplinaire en collaboratieve aanpak, waarin lokale en mondiale deskundigen en kwesties met elkaar worden verbonden. Ze bekritisieren de conventionele architectuurpraktijk, die meestal geen oog heeft voor de sociale gevolgen en medeschuldig is aan de beperking van de rechten van mensen in de openbare ruimte.

m7red wordt geëerd omdat ze de hegemonie en de machtsstrategieën binnen de huidige systemen aanvechten, de oprukkende neoliberale stedelijke ontwikkeling aanpakken en zich verzetten tegen politieke sectoren en media die gedomineerd worden door zakelijke principes en belangen.